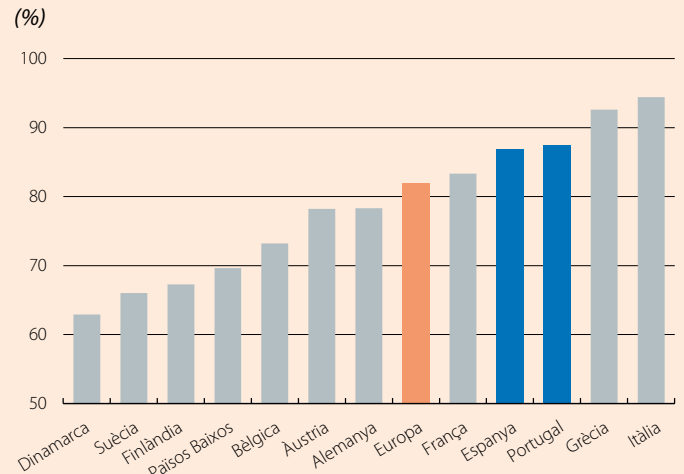

El Green Deal europeu, entre el desitjable i el factible

La UE lidera la reducció d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH), però encara queda molt camí per recórrer tant al Vell Continent com a la resta del món si pretenem evitar un augment de la temperatura superior als 2 °C. Amb la intenció d'intensificar aquest lideratge, la Comissió Europea (CE) ha presentat el *Green Deal*, un marc (o estratègia de creixement, en paraules de la CE) en què s'inclouen mesures destinades a assolir un nivell de zero emissions netes, a impulsar el creixement econòmic amb un ús més sostenible dels recursos naturals i a fer-ho de manera justa entre països, sectors i individus. Per aquest motiu, una de les primeres mesures adoptades per la UE ha estat incorporar una regulació per la qual s'obliga a reduir el 50% les emissions de GEH el 2030 en relació amb els nivells del 1990 (en lloc del 40% fixat a l'Acord de París) i a ser un emissor neutre de GEH abans del 2050.¹ Malgrat la bondat d'aquestes intencions, són plausibles aquests objectius? Les mesures adoptades per la UE són suficients? Com es veuen alterats per la COVID-19 aquests plans?

El *Green Deal* ha estat presentat per la CE d'Ursula Von der Leyen com el vaixell almirall del seu mandat, quelcom raonable si tenim en compte la preocupació per l'emergència climàtica a Europa. Segons l'enquesta del Banc Europeu d'Inversions (BEI),² el 82% dels ciutadans europeus creuen que l'emergència climàtica té un impacte sobre les seves vides (una percepció més estesa entre els estats mediterranis en comparació amb els del nord d'Europa). També, el 47% dels europeus veuen l'emergència climàtica com una de les majors amenaces a les quals s'enfronta el seu país. En aquest context, la CE ha presentat el pla d'inversions del *Green Deal*, amb el qual pretén «mobilitzar», com a mínim, 1 bilió d'euros durant els 10 propers anys.³ No obstant això, és necessari desgranar aquesta xifra i entendre a què es refereix amb el terme «mobilitzar».

Població que percep que l'emergència climàtica impacta en la seva vida quotidiana

Font: CaixaBank Research, a partir de dades del Banc Europeu d'Inversions.

Una proposta inicial d'inversions que plantejava dubtes

En la proposta inicial, presentada al gener del 2020, la meitat d'aquesta mobilització provindria de recursos propis de la UE. En l'actualitat, el 20% del pressupost 2014-2020 és considerat com a verd, i, en el marc del *Green Deal*, la CE pretén incrementar-lo fins al 25% per al període 2021-2027.⁴ Amb aquesta intenció, proposa, entre altres mesures, que el 40% i el 30% del pressupost de la Política Agrària Comuna i del Fons Europeu Marítim i de Pesca, respectivament, contribueixin a la lluita contra l'emergència climàtica. En aquest sentit, la nova taxonomia de la UE contribuirà a garantir que aquest 25% del pressupost sigui realment verd, ja que detalla els requeriments per considerar una inversió o un actiu com a tal.⁵ A més a més, la CE estima que els Estats membres cofinançaran amb 114.000 milions d'euros alguns dels projectes verds inclosos en el pressupost de la UE. D'altra banda, la UE desplegarà el Mecanisme de la Transició Justa, al qual, inicialment, volia aportar 7.500 milions d'euros, amb els quals es mobilitzarien més de 143.000 milions en 10 anys per ajudar les regions més perjudicades per la transició (per exemple, les que tenen una alta quota d'ocupació al sector de l'extracció i de la producció de combustibles fòssils o en indústries intensives en consum energètic).⁶

La segona major contribució al pla d'inversions del *Green Deal* són els 279.000 milions d'euros procedents de les inversions privades realitzades a través del programa InvestEU del BEI, successor del conegut com a Pla Juncker. Aquest programa tindria un funcionament molt similar al que va tenir el Pla Juncker: el BEI oferiria garanties als projectes que contribuïssin a la lluita contra l'emergència climàtica i animaria, així, les inversions privades en aquesta direcció.⁷

1. Per emissor neutre ens referim al fet que els GEH emesos a l'atmosfera són capturats mitjançant embornals naturals o tecnologies d'eliminació de carboni, que encara no s'han implementat. Com més lenta sigui la reducció d'emissions, més important haurà de ser el desplegament d'aquestes tecnologies, perquè hi haurà més GEH a l'atmosfera incrementant la temperatura del planeta.

2. Segona enquesta climàtica del Banc Europeu d'Inversions.

3. Aquesta era la proposta prèvia al programa de recuperació econòmica presentat el 27 de maig.

4. El pressupost de la UE per al 2021-2027 s'està negociant actualment, i la crisi sanitària provocada per la COVID-19 pot modificar-ne de manera significativa la dimensió i les quantitats destinades a l'emergència climàtica.

5. Per a més detalls, vegeu l'article «[L'avanç necessari cap a un sector financer verd](#)», en aquest mateix Dossier.

6. Per a més detalls sobre el Mecanisme de Transició Justa, vegeu l'article «[La transició climàtica de la UE: una qüestió de justícia](#)», en aquest mateix Dossier.

7. En aquest sentit, tot i que fora del marc del *Green Deal*, el BEI pretén que el 50% del finançament que ofereixi el 2025 sigui verd, quan, en l'actualitat, ho és el 25%.

Finalment, al bilió d'euros també hi contribuirà el Règim de Comerç de Drets d'Emissió de la UE (EU ETS, per les sigles en anglès) amb 25.000 milions d'euros recaptats mitjançant les subhastes dels permisos per emetre GEH.⁸ A més a més, la CE proposa crear un impost del carboni en frontera per evitar que les empreses deslocalitzin els centres de producció a regions amb regulacions mediambientals menys estrictes (el que es coneix com filtració de carboni).

Així, del bilió d'euros anunciat inicialment per la CE, l'augment real de la despesa de la UE en la lluita contra l'emergència climàtica correspondria només a l'increment de 5 p. p. del pressupost de la UE (del 20% al 25%) destinat a combatre l'emergència climàtica i els 7.500 milions dins el Fons de la Transició Justa. La resta correspon a «mobilització» d'inversions privades i públiques, una expressió que la institució utilitza per referir-se a les inversions, sobretot privades, que es realitzen gràcies a les garanties que ofereix la UE. No obstant això, la majoria de grups del Parlament Europeu han demanat que deixi d'utilitzar-se aquesta expressió amb la finalitat de preservar la credibilitat de la UE.⁹

El Green Deal, pilar del Pla de Recuperació de la Comissió Europea

La CE va proposar, al final de maig, un programa de 750.000 milions d'euros per a l'Instrument de Recuperació (Next Generation EU), destinats a donar suport a la recuperació econòmica de la regió després de la COVID-19, tenint en compte els reptes de la UE a llarg termini (descarbonització i digitalització, principalment). Aquest programa es financiarà mitjançant l'emissió de deute propi de la UE. Seguint el mateix esquema que el

pressupost per al 2021-2027, al voltant del 25% d'aquesta quantitat es destinarà a l'adaptació i a la mitigació de l'emergència climàtica. Entre les noves mesures, l'aportació al Fons de la Transició Justa augmentaria de 7.500 milions a 40.000 milions, i la CE aportaria 15.300 milions a l'instrument InvestEU, per poder mobilitzar fins a 240.000 milions d'euros (el 30% dels quals, aproximadament, es destina a projectes verds).

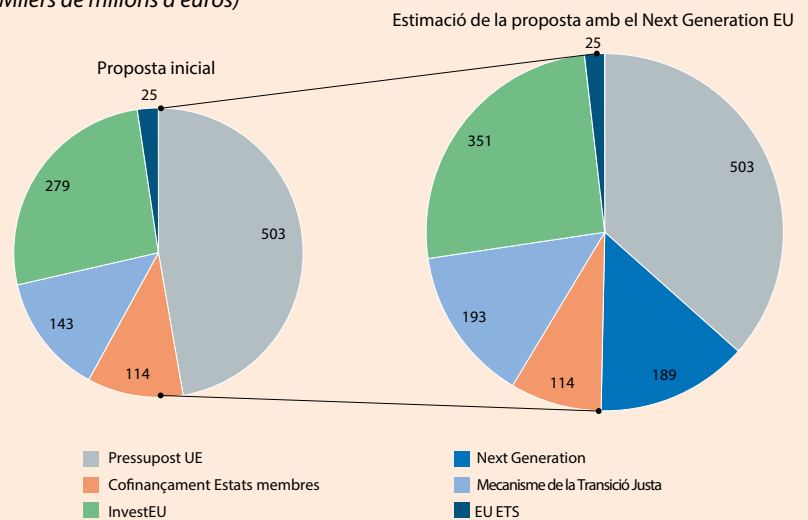
Així mateix, una part important d'aquesta nova suma s'invertirà en la renovació dels edificis per fer-los energèticament més sostenibles. Així, mentre es fa costat a un sector intensiu en mà d'obra com la construcció i es redueix l'atur, disminuiran les emissions d'aquest sector, ja que té molt marge de millora pel que fa a l'eficiència energètica. Cal recordar que els edificis són responsables del 36% de les emissions de la UE i que la CE estima que, per ser el primer continent climàticament neutre, el parc d'edificis d'Europa s'hauria de renovar el doble de ràpid del que ho fa en l'actualitat (entre el 0,8% i el 2,4% anual en funció de l'Estat membre).

Una inversió que sembla insuficient

Així, tenint en compte la proposta inicial i el Next Generation EU, la mobilització total de recursos cap a una economia més verda seria, aproximadament, d'1,37 bilions d'euros al llarg de 10 anys, que corresponen a unes inversions anuals de 137.000 milions d'euros (l'1% del PIB de la UE-27 el 2019), quan la CE mateixa considerava que, per aconseguir l'objectiu anterior de l'Acord de París (és a dir, una reducció del 40% en les emissions de GEH), era necessària una inversió anual de 240.000 milions d'euros.¹⁰ Si tenim en compte, doncs, el nou objectiu proposat (una reducció del 50% de les emissions en lloc del 40%) i assumim una relació similar entre les necessitats d'inversió per reduir una unitat de GEH emès, concloem que les necessitats d'inversions anuals augmenten, aproximadament, fins als 300.000 milions d'euros. Així, el Pla d'inversions del *Green Deal* representaria el 45% de les inversions necessàries, la qual cosa encara obligaria el sector privat i els Estats membres a ser més ambiciosos.

Pla d'inversions del Green Deal: mobilització de més d'1 bilió d'euros en 10 anys

(Milers de milions d'euros)

Font: CaixaBank Research, càlculs propis a partir de dades de la Comissió Europea.

8. Per a més detalls sobre el funcionament de l'EU ETS, vegeu l'article «Com actuar davant el canvi climàtic? Accions i polítiques per mitigar-lo», al Dossier de l'IM11/2019.

9. En la resolució proposada el 12 de maig del 2020, es va alertar la CE contra «la utilització d'enginyeria financera i de multiplicadors dubtosos» per anunciar xifres ambicioses.

10. Una xifra que augmenta en 100.000 i en 130.000 milions d'euros si es tenen en compte, respectivament, les necessitats d'inversió addicionals per promoure una infraestructura de transport verd i per complir els objectius mediambientals més enllà de l'escalfament global. Vegeu Comissió Europea (2020), «Identifying Europe's recovery need».

La COVID-19, lluny de ser un obstacle, pot ser un catalitzador de la transició verda

El cost humanitari, econòmic i social de la crisi sanitària provocada per la COVID-19 serà, sens dubte, elevadíssim, i els esforços de les autoritats s'han de centrar a minimitzar el cost en vides, a mitigar l'impacte econòmic del confinament i a donar suport a la recuperació de l'activitat econòmica. I, en aquest últim punt, les mesures que s'han adoptat fins avui poden accelerar algunes tendències ja existents a nivell productiu i institucional i que contribuiran a la lluita contra el canvi climàtic:

- Al febrer, la CE va iniciar una avaluació del marc fiscal de la UE, amb la intenció d'adaptar-lo als reptes que s'ha fixat (*Green Deal*, transformació digital, reducció de la desigualtat...),¹¹ i, després de l'esclat de la crisi sanitària, s'han accelerat algunes de les qüestions que es van plantejar llavors. Per exemple, la UE emetrà el seu propi deute, quelcom que ja havia fet puntualment en el passat, per finançar el Next Generation EU. A més a més, ha tornat a posar sobre la taula la possibilitat de recaptar alguns impostos directament (com una taxa digital o impostos verds). Totes aquestes propostes, si es materialitzen i es converteixen en habituals, dotarien la institució de més autonomia en la presa de decisions i de més capacitat de finançament, la qual cosa li permetria ser més ambiciosa en les polítiques per afrontar reptes, com el canvi climàtic, que van més enllà dels Estats membres.
- La COVID-19 ha demostrat que el teletreball és un sistema vàlid per a moltes empreses i llocs de treball i que té beneficis tant en la conciliació familiar com en la lluita contra l'emergència climàtica. Com ho explica un article d'aquest mateix informe,¹² a Espanya gairebé el 30% dels ocupats poden treballar des de casa, un percentatge que augmenta fins al 40% a les zones urbanes. Així, si el treball en remot s'implementés a Espanya dos dies a la setmana per a aquests treballadors, les emissions anuals de GEH provinents del transport terrestre es reduirien el 3%.¹³ Un pas petit, però pas al capdavant.

En definitiva, és de justícia reconèixer que la CE ha apostat fort per la lluita contra el canvi climàtic. No obstant això, no té la força necessària per aconseguir-ho sola, de manera que l'acció dels estats i les iniciatives privades seran clau si pretenem evitar un escalfament global superior a 2°C. Aprofitar un punt d'inflexió com l'actual pot ser vital per decantar, a mitjà i a llarg termini, la balança cap a una economia sostenible i respectuosa amb el medi ambient.

Ricard Murillo Gili

11. Vegeu el Focus «[Cap a una reforma de les regles fiscals europees?](#)», a l'IM03/2020.

12. Vegeu el Focus «[La COVID-19 impulsa el teletreball](#)», en aquest mateix *Informe Mensual*.

13. Per calcular-ho, hem utilitzat les dades de l'Enquesta de mobilitat en dia feiner de l'ATM de Barcelona, les dades d'emissions de l'Oficina Catalana del Canvi Climàtic i les dades de l'Enquesta de Població Activa.